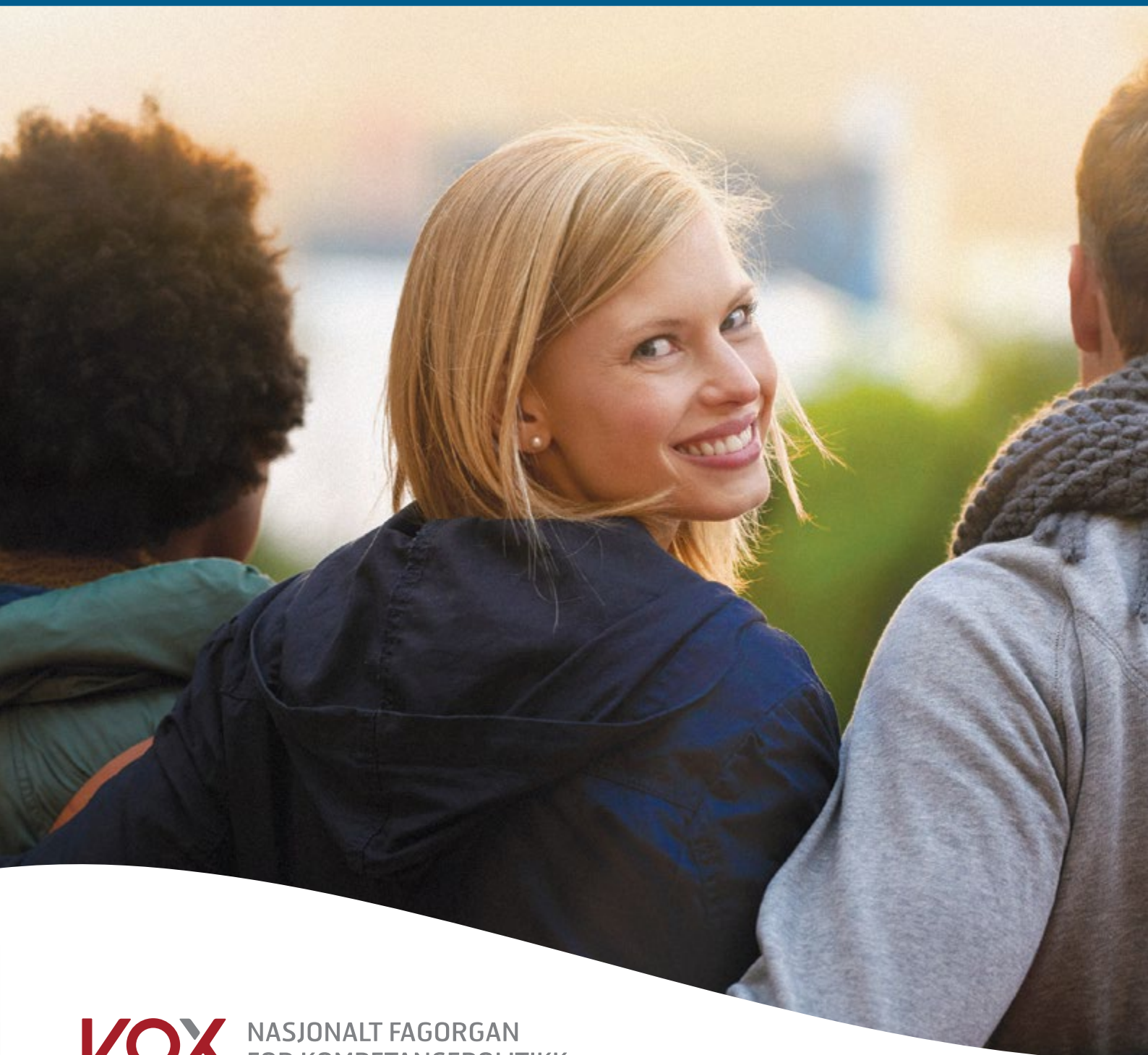

Realkompetanse og fritak

– fire pilotprosjekter i høyere utdanning

Realkompetanse og fritak – fire pilotprosjekter i høyere utdanning
Forfattere: Camilla Alfisen, Ingjerd Lorange, Marte Thomsen

Innhold

Sammendrag	4
1. Innledning	5
2. Pilotprosjektet ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA)	7
2.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene	8
2.2 utfordringer.....	9
3. Pilotprosjektet ved Høgskolen i Telemark (HiT)	10
3.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene	11
3.2 utfordringer.....	12
4. Pilotprosjektet ved Universitetet i Nordland (UiN)	13
4.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene	13
4.2 utfordringer.....	14
5. Pilotprosjektet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST)	15
5.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene	15
5.2 utfordringer.....	17
6. Drøfting og anbefalinger	18
6.1 Felles utfordringer.....	19
6.2 Anbefalinger.....	20
7. Vedlegg	21
7.1 Eksempel på innvilgelse av søknad om fritak, HiOA.....	21
7.2 Omslagsark for realkompetansevurdering, HiT	23

Sammendrag

I denne rapporten presenterer Vox resultatene fra fire pilotprosjekter i universiteter og høyskoler som har vurdert fritak for deler av universitets-/høgskolestudium på grunnlag av dokumentasjon av realkompetanse.

I 2013 utviklet Vox en veiledning om fritak for deler av universitets-/høgskolestudium på grunnlag av dokumentasjon av realkompetanse¹. Formålet var å stimulere til økt bruk av fritaksvurderinger.

Fem institusjoner har gjennomført fire² pilotprosjekter:

- Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) har prøvd ut fritaksvurderinger for studenter i yrkesfaglærerutdanningen.
- Høgskolen i Telemark (HiT) har prøvd ut fritaksvurderinger for bachelorstudenter i vernepleie i 2. og 3. studieår.
- Universitetet i Nordland (UiN) ville prøve ut fritaksvurderinger for ansatte på dispensasjon som pedagogiske ledere i barnehager.
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) har samarbeidet om å lage rutiner for fritaksvurderinger for studenter på yrkesfaglærerutdanning, masterstudenter i fag- og yrkesdidaktikk og studenter på videreutdanning for yrkesfaglærere.

Rapporten oppsummerer erfaringer fra pilotprosjektene. Antallet vurderte kandidater er beskjedent, men institusjonene har gjort nyttige erfaringer og har til dels utarbeidet interne rutiner. De har pekt på noen utfordringer knyttet til informasjon og veiledning, dokumentasjon av kompetanse, gode kriterier for vurdering og gode rutiner.

Hensikten med fritaksvurderinger er at studentene ikke skal få opplæring i noe som vedkommende allerede kan. Dette er både tid- og ressursbesparende for samfunnet og den enkelte student. For at studentene skal benytte seg av tilbudet, må både utdanningsinstitusjonene og studentene oppleve fritaksvurderinger som nyttige. I tillegg er det viktig å få på plass gode rutiner for slike vurderinger.

Vox anbefaler følgende:

- Institusjonene bør fortsette å utvikle rutiner for fritaksvurderinger, etter modell fra veiledningen og pilotprosjektene.
- Aktører i sektoren bør dele erfaringer fra arbeid med fritaksvurderinger, for eksempel via seminarer og konferanser.
- Kunnskapsdepartementet bør legge til rette for at studiepoeng produsert via fritaksvurderinger inkluderes i studentfinansieringen til institusjonene.

---

¹ Veiledningen, bokmål: http://www.vox.no/contentassets/5f2020b0d0ab41bdb5dabe9eab0bfd44/fritak_uhsektoren_veiledning2.pdf
Veiledningen, nynorsk: http://www.vox.no/contentassets/5f2020b0d0ab41bdb5dabe9eab0bfd44/fritak_uhsektoren_veiledning_nynorsk.pdf

² NTNU og HiST samarbeidet om et prosjekt.

1

Innledning

Realkompetanse kan gi grunnlag for fritak for deler av et universitets- eller høgskolestudium. Det virker umiddelbart nyttig for samfunnet at en student ikke får opplæring i noe vedkommende allerede kan. Det kan imidlertid kreve litt forarbeid å få på plass gode rutiner for slike vurderinger.

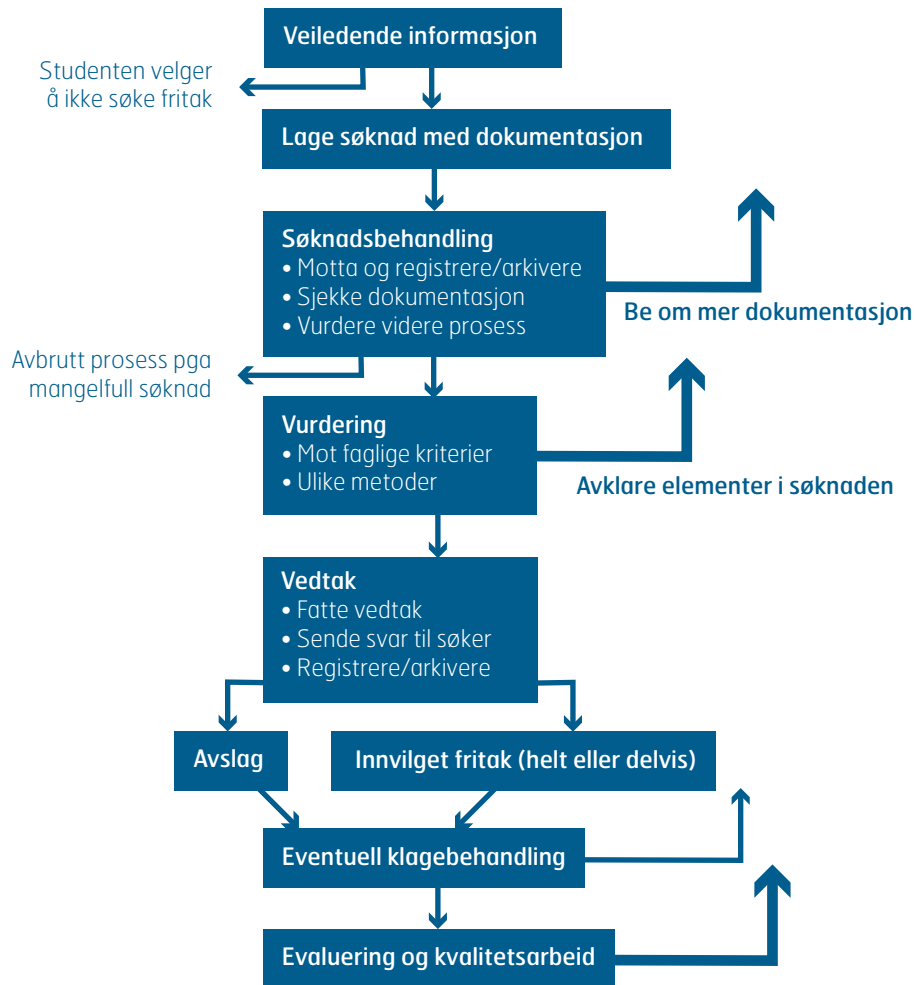
I 2013 utviklet Vox en veiledning om fritak for deler av universitets-/høgskolestudium på grunnlag av dokumentasjon av realkompetanse³. Formålet var å stimulere til økt bruk av fritaksvurderinger. Vox utviklet veilederen i samarbeid med institusjoner i høyere utdanning.

Figuren på neste side gir en skjematisk fremstilling av trinnene i en vurderingsprosess.⁴ De følgende beskrivelser av fremgangsmåter og drøftinger i denne rapporten tar utgangspunkt i denne skjematiske fremstillingen.

---

³ Veiledningen, bokmål: http://www.vox.no/contentassets/5f2020b0d0ab41bdb5dabe9eab0bfdd4/fritak_uhsektoren_veiledning2.pdf
Veiledningen, nynorsk: http://www.vox.no/contentassets/5f2020b0d0ab41bdb5dabe9eab0bfdd4/fritak_uhsektoren_veiledning_nynorsk.pdf

⁴ Figuren er hentet fra veiledningen, kap. 3.1, side 9.

For å stimulere til videre arbeid med realkompetansevurdering for fritak i høyere utdanning, ønsket Vox å få frem eksempler fra praksis. Fem institusjoner ble invitert til å utvikle og prøve ut metoder for realkompetansevurdering ved fritak:

- Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) ville prøve ut fritaksvurderinger for studenter i yrkesfaglærerutdanningen.
- Høgskolen i Telemark (HiT) ville prøve ut fritaksvurderinger for studenter i bachelor vernepleie i 2. og 3. studieår.
- Universitetet i Nordland (UiN) ville prøve ut fritaksvurderinger for ansatte på dispensasjon som pedagogiske ledere i barnehager.
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) ville samarbeide om fritaksvurderinger for studenter på yrkesfaglærerutdanning, masterstudenter i fag- og yrkesdidaktikk og studenter på videreutdanning for yrkesfaglærere.

De fem institusjonene har levert sluttrapport fra hvert sitt prosjekt. Denne rapporten presenterer resultatene fra de fire⁵ pilotprosjektene, basert på deres sluttrapporter, samt Vox sine vurderinger og anbefalinger.

5 NTNU og HiST samarbeidet om et prosjekt.

Pilotprosjektet ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA)

Målgruppene for prosjektet ved HIOA var bachelorstudenter i yrkesfaglærerutdanningen i 2012 og 2013 i:

- design og håndverk
- elektro
- bygg- og anleggsteknikk
- helse- og omsorgsfag
- restaurant- og matfag
- teknikk og industriell produksjon
- medier og kommunikasjon
- service og samferdsel
- arbeidsplassbasert yrkesfaglærerutdanning

Gjennomsnittsalderen i denne studentgruppen var ca. 40 år og mange hadde mye yrkeserfaring. I begynnelsen av studiet ble det satt av mye tid til refleksjon over egen realkompetanse og deretter eventuell innsamling eller produksjon av dokumentasjon.

Prosjektet resulterte i at 11 personer fikk fritak. For eksempel fikk en person fritak for emnet *Utvikling i yrkesfag og entreprenørskap*, 10 studiepoeng, og emnet *Basis og støttefag i yrkene*, 30 studiepoeng, se eksemplet nedenfor.

EKSEMPEL**Eksempel fra HiOA på fritak fra deler av Bachelorstudium i Arbeidsplassbasert Yrkesfaglærerutdanning**

En av studentene som søkte fritak, var utdannet lydtekniker og hadde yrkeserfaring som lysmester, billedprodusent, fotograf, regissør og filmprodusent. Han hadde også hatt faglig tillitsverv i Utdanningsdirektoratet, som fagekspert i eksamensnemnd. Studenten hadde i tillegg relevant ledererfaring i mer enn to år, som innbefattet faglig ledelse og personalledelse.

I begrunnelsen for fritaksvedtaket (se vedlegg 1) sto det følgende:

Yrkesfaglig bredde: Din yrkesfaglige breddekompetanse, i form av utdanning som lydtekniker og yrkeserfaring som lysmester, billedprodusent, fotograf, regissør og filmprodusent, samt erfaring fra tillitsverv i utdanningsdirektoratet og som fagekspert i eksamensnemnd, vurderes å ha et omfang og nivå, som tilsvarer og går utover innholdet og læringsutbyttebeskrivelsene i emnene det søkes fritak for.

Yrkesfaglig dybde: Din dybdekompetanse, i form av relevant ledererfaring i mer enn to år innbefattet faglig ledelse og personalledelse, vurderes å ha et omfang som tilsvarer og går utover innholdet og læringsutbyttebeskrivelsene i emnene det søkes fritak for.

Studenten fikk fritak for emnet Utvikling i yrkesfag og entreprenørskap, 10 studiepoeng (stp) (5 stp yrkesfaglig bredde og 5 stp yrkesfaglig dybde) og i emnet Basis og støttefag i yrkene, 30 stp (5 stp yrkesfaglig bredde og 25 stp yrkesfaglig dybde).

2.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene

Klasselærer informerte studentene muntlig om mulighetene for å søke fritaksvurdering. I tillegg informerte høgskolen om dette via nettsidene sine. Som hovedregel gir HiOA fritak for maksimalt 60 studiepoeng og gir ikke fritak for bacheloroppgaven.

Studentene samlet relevant dokumentasjon som kunne være attester, fag-/svennebrev, dokumentasjon av deltakelse i råd/utvalg, refleksjonsnotat der studenten drøftet teori opp mot egen praksis, eller annen dokumentasjon av arbeidserfaring. Studenten kunne også skrive en utvidet CV.

Faglærer ga informasjon og veiledning om den videre saksgangen og hadde samtaler med noen av studentene om konkretisering av kompetansen opp mot program- og emneplaner. Studentene fikk også mulighet til å evaluere egen kompetanse opp mot læringsutbyttebeskrivelser⁶ for studiet.

Kriteriene for fritak basert på realkompetanse var basert på programplan og rammeplan for det aktuelle studiet. Grunnlag for fritaksvurderinger kunne være:

- 2-årig, relevant fagskoleutdanning
- Ekstra fagbrev og relevant yrkesfaglig praksis
- Fagutvikling og faglig fordypning
- Ledelse knyttet til pedagogisk praksis, faglig virksomhet, ungdomsarbeid eller andre relevante lederoppgaver
- Offentlige verv knyttet til faglige råd, prøvenemdsarbeid og læreplanarbeid på nasjonalt nivå

⁶ Læringsutbyttebeskrivelser, se Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR): <https://www.regjeringen.no/contentassets/e579f913fald45c2bf2219afc726670b/nkr.pdf>

Vurderingene ble hovedsakelig basert på skriftlig dokumentasjon. Klasselærer hadde også samtale med søker og drøftinger med kolleger etter behov.

Klasselærer gjorde til slutt den endelige vurderingen om studentene fikk fritak. Klasselærer sendte vurderingen til Utvalg for studentsaker for endelig vedtak.

RUTINER

HiOA utviklet følgende rutiner for saksbehandling:

1. Klasseansvarlig lærer vurderer fritak.
2. Forslag til vedtak oversendes studieadministrasjonen, som videresender vedtaksforslag til Utvalg for studentsaker som har mandat for å fatte vedtak om fritak for eksamen, prøve eller praksis på grunnlag av realkompetanse.
3. Utvalg for studentsaker behandler saken innen seks uker.
4. Studieadministrasjonen mottar resultatet fra Utvalg for studentsaker og informerer studenten via e-post og/eller brev. (Se eksempel i vedlegg 1)
5. Registreringen av vurderingsresultatet:
  - a) Dersom hele emnet blir godkjent, fører studieadministrasjonen resultatet inn i studentens individuelle plan.
  - b) Fritak for arbeidskrav eller yrkesfaglig praksis noteres av klasseansvarlig lærer.

2.2 Utfordringer

Disse fritaksvurderingene ble gjennomført i utdanninger som er tverrfaglige, integrerte og praksisbaserte. Det gjør fritaksvurderinger utfordrende fordi vurderingskriteriene er sammen-
satte.

Det var også utfordrende å oppnå felles forståelse av likeverdighet, kompetansenivå og kriterier blant personalet som gjennomfører fritaksvurderingene. En slik felles forståelse vil trolig utvikles over tid etter hvert som erfaringsgrunnet blir større.

Kvaliteten på dokumentasjonen var en kritisk faktor. Dokumentasjonen må beskrive hva de faktisk har gjort og hvilken kompetanse de har oppnådd.

For å sikre god kvalitet i vurderingene, mente prosjektgruppa at det var nødvendig med gode rutiner for fritaksvurderinger i instituttet.

I rapporten fra HiOA ble det også pekt på utfordringen knyttet til finansiering av fritaksvurderingene. Finansieringsmodellen for høyere utdanning inneholder tre komponenter; basisbevilgning, studentfinansiering og forskningsfinansiering.⁷ Studentfinansieringen er basert på oppnådde resultater av undervisningen, det vil si avlagte studiepoeng og uteksaminerte kandidater. Institusjonene får per i dag ikke betalt for studiepoeng som tildeles ved fritaksvurderinger.

7 St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - Krev din rett, kap.11.4 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/20002001/stmeld-nr-27-2000-2001-/11/4.html?id=324177>

3

Pilotprosjektet ved Høgskolen i Telemark (HiT)

Målgruppene for pilotprosjektet i Telemark var deltidsstudenter fra bachelor vernepleie med oppstart høst 2009 og høst 2011 i følgende helsefaglige emner:

- Grunnlagskunnskap i helsearbeid. Teori.
- Miljøarbeid med fokus på pleie- og omsorg og legemiddelhåndtering.
- Praksisstudiet «Helserettet vernepleiefaglig arbeid og rehabilitering».

Hvert helseemne blir vurdert gjennom 2 -3 arbeidskrav og en vurderingsoppgave. Prosjektet ble avgrenset til å gjelde vurdering av arbeidskravene.

De fleste av studentene hadde lang arbeidserfaring og mange hadde annen utdanning fra før, for eksempel hjelpepleierutdanning, omsorgsarbeiderutdanning, fagarbeiderutdanning eller deler av annen høgskoleutdanning, som sykepleie. Mange av studentene var tatt opp i studiet på bakgrunn av realkompetanse.

Tre studenter fullførte realkompetansevurdering opp mot fritak for delemner av fag. Ingen av disse fikk fritak i alle områdene de søkte fritak for, men i mindre deler av faget. En student fikk fritak for emnet «Gjennomføring av en fritidsaktivitet» og de to andre studentene fikk fritak for deler av praksisstudiet.

I prosjektet ble det utarbeidet et omslagsark til bruk i realkompetansevurdering.

DOKUMENTASJON

HiT lagde omslagsark for dokumentasjon av realkompetanse for fritaksvurderinger

I omslagsarket for studenter som søkte om realkompetansevurdering for fritak, ble studenten bedt om å spesifisere hvilke læringsutbytter studenten søker om fritak fra.

Vedlagt omslagsarket fulgte en beskrivelse av læringsutbytter i de aktuelle arbeidskravene slik at studenten kunne finne frem til de læringsutbyttene som vedkommende søkte fritak fra.

I tillegg ble studenten bedt om å levere dokumentasjon som beskrev

- Tidligere utdanning
- Yrkespraksis og ulønnet arbeid
- Organisasjonsarbeid

Studenten ble også bedt om å begrunne sin søknad om fritak og gi en egenvurdering av samsvar mellom egen realkompetanse og de læringsutbyttene en søkte fritak fra.

Se vedlegg 2.

3.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene

Klasselærer ga muntlig informasjon til klassen i forbindelse med introduksjon av læringsutbyttet. Det ble også lagt ut skriftlig informasjon på læringsplattformen Fronter. Studenter som viste interesse, ble fulgt opp med videre informasjon.

Studenten fylte inn omslagsarket for realkompetansevurdering. Studenten la ved dokumentasjon – som kunne være vitnemål, attester fra militæret, uttalelser fra arbeidsgivere, samt studentens egenvurdering.

Grunnlag for fritaksvurderinger kunne være:

- Arbeidserfaring fra helse- og omsorgsarbeid i minst 2 år i over 50 % stilling og som ikke var eldre enn 5 år.
- Dokumentasjon fra arbeidsgiver, vernepleier eller sykepleier, som beskriver ansvar og konkrete arbeidsoppgaver studenten har kompetanse i å ivareta.
- Egen erfaring fra privatliv med nære relasjoner, frivillig arbeid eller annet.
- Egenvurdering sett opp mot pensumlitteratur i emnet.
- Studentens egen refleksjon – forståelse av sammenheng mellom opparbeidet kompetanse, (tidligere utdanning, arbeidserfaring, egen erfaring fra nære relasjoner, frivillig arbeid og annet) og læringsutbyttebeskrivelser i emnet i aktuell utdanning det søkes fritak fra.
- Samsvar mellom konkretisering av læringsutbytte, dokumentasjon og studentens egen vurdering.

Studenten gjennomførte en samtale med en faglærer, der de fulgte strukturen i omslagsarket for realkompetansevurdering (vedlegg 2). Faglærer førte notater fra samtalen. I samtalen vurderte og begrunnet studenten hvilke læringsutbytter realkompetansen skulle være relatert

til og hvilke vurderingsformer studenten søkte fritak fra. For eksempel om fritaksvurderingen skulle gjelde obligatorisk undervisning, gruppearbeid, arbeidskrav eller vurderingsoppgave.

De to lærerne som var involvert i prosjektet, fattet vedtak om eventuelt fritak basert på omslagsarket og notater fra samtalen med studenten.

Faglærer informerte deretter studenten om resultatet.

3.2 utfordringer

Prosjektgruppen fra Høgskolen i Telemark påpekte at realkompetansevurdering er lite kjent blant studenter og kollegaer. De etterlyste mer lett tilgjengelig informasjon fra sentralt hold til utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet.

Prosjektgruppen fremhevet også at forholdet mellom læringsutbyttebeskrivelser, helsefagene og relevante arbeidskrav var utydelig. Det var en stor utfordring at faglærerne hadde ulike forståelser av hva disse sammenhengene innebar. For eksempel hadde emne-ansvarlig sin egen forståelse av sammenhengene. I tillegg hadde Høgskolen i Telemark og fagskolen, som noen av studentene hadde kompetanse fra, hver sin forståelse av aktuelle læringsutbyttebeskrivelser.

Prosjektgruppen nevnte også det uavklarte forholdet mellom tildeling av studiepoeng ved fritak og institusjonenes finansiering knyttet til studiepoengproduksjon, som de antar kan bli en utfordring, selv om det ikke var aktuell problemstilling i deres prosjekt.

4

Pilotprosjektet ved Universitetet i Nordland (UiN)

Pilotprosjektet ved Universitetet i Nordland valgte å bruke fritaksvurdering som et virkemiddel for å rekruttere nye studenter blant barnehageansatte uten formell kompetanse. I Nordland fylkeskommune er det mange av de ansatte i barnehagene som manglet formell utdanning. De hadde dispensasjon fra krav om utdanning og var derfor midlertidig ansatte. På bakgrunn av erfaringer fra et fellesnordisk prosjekt (ELiA⁸) ønsket UiN derfor å satse på realkompetansevurdering som et rekrutteringstiltak til barnehagelærerutdanning.

UiN ønsket i hovedsak å nå pedagogiske ledere med dispensasjon fra utdanningskravet. Målgruppen var tidligere studenter som ikke hadde fullført sin utdanning etter gammel rammeplan, og som ikke lenger hadde rettigheter til en overgangsordning.

Til tross for intensivt informasjonsarbeid, både overfor arbeidsgiver og arbeidstaker, var interessen for å delta lav. Prosjektet hadde to aktuelle kandidater som trakk seg relativt tidlig i prosessen. Ingen av de barnehageansatte gikk derfor gjennom hele prosedyren for realkompetansevurdering. UiN sendte ut informasjon til ytterligere 20 personer om mulighet til å ta opp fullstendig lærerutdanning ved å tilpasse deres realkompetanse til ny rammeplan. Men ingen kom så langt i rekrutteringsprosessen at det ga grunnlag for vurdering av fritak.

4.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene

Prosjektgruppen spredde informasjon om prosjektet hos arbeidsgivere som ønsket å tilsette eller hadde behov for kompetanse. Det ble avholdt flere informasjonsmøter.

De aktuelle læringsutbyttebeskrivelsene var ganske omfattende. Prosjektgruppen hadde derfor forenklet de første emnene på barnehagelærerutdanningene. De forenklete tekstene ble sendt til to aktuelle kandidater.

---

8 Dette er et prosjekt innenfor Botnia-Atlantica-programmet, kalt «Erkännande av lärande i arbetet» (ELiA). Deltakerne var fra Norge, Sverige og Finland

PROSEDYRE

UiN hadde satt opp følgende prosedyre for fritaksvurderingen:

1. Søker fyller ut en liste over egen kompetanse, som grunnlag for en veiledningssamtale
2. Søker har veiledningssamtale med en fagperson
3. Søker skriver en refleksjon over egen kompetanse
4. Søker samler dokumentasjon – attester, bilder, film, case osv.
5. Søker kan evalueres i praksis, ved case eller vurderingssamtale med veileder

Dokumentasjonen kunne være portfolio med eksempelvis vitnemål, kursbevis, sertifikater og attester fra ikke-formelle kurs. Det kunne videre være anbefalingsbrev fra for eksempel arbeidsgivere med skriftlig referanse/bekreftelse, egenproduserte tekster, produkter, osv.

4.2 utfordringer

Interne motforestillinger på instituttet mot fritaksvurderinger av egne studenter har vært begrunnet med at arbeidet med realkompetansevurdering krever mye tid og at det gir lite økonomisk uttelling slik systemet er i dag. UiN ønsket derfor i dette prosjektet å tilby fritaksvurderinger som et virkemiddel for å rekruttere nye studenter med mye relevant realkompetanse. Disse kunne trolig ha godt grunnlag for fritak og følgelig kortere studietid frem til fullført studium.

Mangel på kandidater har vært en avgjørende hindring for videre gjennomføring. Årsaken til manglende deltakelse kan skyldes at fritaksmuligheten var svært ukjent. Prosjektgruppen fikk også noen spredte tilbakemeldinger fra potensielle deltakere som fryktet at de ville få «en annenrangs utdanning» som ikke ville gi dem de jobbene de ønsket. Dessuten var de potensielle kandidatene i full jobb og kunne ha mange andre grunner for ikke å ville begynne på et utdanningsløp.

Faglig og administrativt personell trengte opplæring om hvordan de kan jobbe med realkompetanse. UiN ønsker å arrangere seminarer der de jobber med case, lærer om rettigheter og om kriterier som personalet selv kan utforme innenfor sine emner.

Det er i tillegg behov for at læringsutbyttebeskrivelsene bearbeides slik at de blir mer konkrete og målbare også med tanke på realkompetansevurdering. Dette vil imidlertid kreve tid for institusjonens ansatte, og ikke minst et felles ønske om å jobbe med temaet.

5

Pilotprosjektet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST)

Prosjektet har gått ut på å identifisere generelle kriterier for hva man skal kunne søke fritak for. Prosjektet har arbeidet med enkeltstående søknader som tidligere er vurdert av institusjonene.

Prosjektet involverte to studieprogrammer:

- Treårig yrkesfaglærerutdanning (forkortet YFL) som er en fellesgrad mellom Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST). Studiet har fem ulike studieretninger: Bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, helse- og oppvekstfag, restaurant- og matfag, samt teknikk og industriell produksjon.
- Master i fag- og yrkesdidaktikk som tilbys av NTNU i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag og Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning. (Fritakssøknader i masterprogrammet behandles av NTNU, derfor er ikke de to andre høyskolene involvert i dette prosjektet.)

5.1 Fremgangsmåte i fritaksvurderingene

Prosjektgruppa mente at det ikke var nødvendig å informere studentene siden de tok utgangspunkt i allerede behandlede søknader.

Kriteriene for fritak basert på realkompetanse var basert på programplan og rammeplan for det aktuelle studiet. Grunnlag for fritaksvurderinger kunne være:

- 2-årig, relevant fagskoleutdanning
- Ekstra fagbrev og relevant yrkesfaglig praksis
- Fagutvikling og faglig fordypning
- Ledelse knyttet til pedagogisk praksis, faglig virksomhet, ungdomsarbeid eller andre relevante lederoppgaver
- Offentlige verv knyttet til faglige råd, prøvenemdsarbeid og læreplanarbeid på nasjonalt nivå.

I de fleste tilfeller var det behov for en veiledningssamtale med studenten, gjerne før søknaden ble skrevet. Det kunne også være behov for å innkalle fagspesifikk kompetanse, både underveis i søknadsprosessen og for å vurdere søknaden.

NTNU og HiST understreket at fremgangsmåten for å vurdere realkompetanse måtte vurderes og tilpasses hvert enkelt tilfelle.

PROSEDYRE

NTNU og HiST utviklet følgende generelle prosedyre:

1. Faglærer og/eller saksbehandler avklarer i samråd med student hva/hvilke emner det er mulig å søke fritak fra.
2. Studenten dokumenterer all sin kompetanse gjennom vitnemål, attester og liknende.
3. Studenten kan bli innkalt til samtale/veiledning med saksbehandler og faglærer for å kartlegge søkerens kompetanse og bli enige om hvordan dette best kan dokumenteres – for eksempel gjennom ytterligere dokumentasjon, refleksjonsnotat der studenten drøftet teori opp mot egen praksis, besvarelse av oppgave, praktisk prøve eller liknende.
4. Studenten får noe veiledning fram mot endelig søknad.
5. Endelig søknad fra student leveres administrasjonen.
6. Vurdering og vedtak foretas på basis av retningslinjer og prinsipper, og vurderes opp mot studiets/emnenes læringsmål.

Vurderingen av fritak ble basert på skriftlig dokumentasjon. Vanligvis var det yrkesdidaktikeren/faglæreren som vurderte det faglige, men annen ekspertise kunne også trekkes inn.

I Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13⁹ kreves det minimum 60 dager veiledet yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet for å få godkjent den treårige yrkesfaglærerutdanningen. Yrkesfaglig praksis gir ikke uttelling i studiepoeng, men er likevel en obligatorisk del av studiet.

I tillegg til de nasjonale retningslinjene nevnt i forskriftens § 4¹⁰, utarbeidet NTNU og HiST med bakgrunn i sakene som er blitt behandlet, egne retningslinjer for fritak for yrkespraksis etter realkompetansevurdering:

- NTNU og HiST gir 10 dager reduksjon av yrkespraksis per ekstra fag-/svennebrev.
- De gir inntil 10 dager reduksjon av yrkespraksis for dokumentert arbeidserfaring/praksis av en viss varighet (minimum 4 uker) innenfor et annet yrke innen eget utdanningsprogram.

⁹ <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/rammeplanen/yrkesfaglærerutdanning.pdf>
¹⁰ Ibid, § 4.

- De gir inntil 10 dager reduksjon av yrkespraksis for dokumentert relevant etter- og videreutdanning knyttet til et annet yrke innen eget utdanningsprogram, der denne etter-/videreutdanningen inneholder praksis av en viss varighet.
- De gir inntil 10 dager reduksjon av yrkespraksis for dokumentert ledelseserfaring der vedkommende over tid har ledet og hatt tett oppfølging av fagarbeidere innenfor et annet yrke innen eget utdanningsprogram.

EKSEMPEL

Eksempel fra NTNU/HiST på fritak for deler av yrkespraksis i treårig yrkesfaglærerutdanning, studieretning helse og oppvekst.

En av studentene som søkte fritak hadde utdanning som helsesekretær, og søkte om redusert yrkespraksis fordi vedkommende hadde praksis både i barne- og ungdomsarbeiderfaget og helsearbeiderfaget.

Studenten kunne dokumentere 12 måneders praksis fra tre barnehager. Hun kunne også dokumentere at hun hadde arbeidet fem måneder som pleiemedhjelper på et sykehjem.

Vurderingen ble gjennomført av praksisansvarlig for helse- og oppvekstfag sammen med hovedansvarlig for yrkespraksisen, med bakgrunn i den framlagte dokumentasjonen. I vurderingen ble det lagt vekt på at den dokumenterte praksisen hadde et innhold og et omfang som ville gi studenten innsikt i yrkesoppgavene for en barne- og ungdomsarbeider og en hjelpepleier/helsefagarbeider. Denne praksisen ble vurdert til å ligge på samme nivå som det en er i stand til å erverve seg gjennom to ukers yrkespraksis på YFL-studiet. Med så lange arbeidsforhold som det her var snakk om, vil en få en innsikt i kompleksiteten i arbeidsoppgavene innenfor de nevnte yrkene.

Studenten fikk en reduksjon i sin yrkespraksis med 20 dager (fire uker).

5.2 utfordringer

Som utgangspunkt for prosjektarbeidet, opplevde NTNU og HiST ulik tolkning av regelverk ved ulike institusjoner som det var naturlig å sammenligne seg med. I prosjektarbeidet har de konkretisert egne rutiner og kriterier.

Framover ønsket NTNU og HiST å arbeide videre med følgende utfordringer:

- Studentene må orienteres bedre om muligheten til å søke om fritak fra emner og arbeidskrav med bakgrunn i realkompetanse, spesielt innen yrkesfaget på treårig yrkesfaglærerutdanning. Denne informasjonen må også være tilgjengelig for potensielle søkere til studieprogrammet.
- Institusjonen må bistå studentene med å vurdere egen kompetanse, dokumentere denne kompetansen og utforme gode søknader.
- Både fagansatte og administrativt ansatte som jobber med realkompetansevurdering, bør arbeide kontinuerlig med å videreutvikle vurderingskriterier
- NTNU og HiST ønsket å samarbeide tettere med andre institusjoner, spesielt med HiOA, for å bidra til at kriteriene for fritak på grunnlag av realkompetansevurdering i YFL-utdanningen blir mest mulig like ved de forskjellige institusjonene.

6

Drøfting og anbefalinger

Pilotprosjektene rapporterte at det var lite kunnskap om fritaksvurderinger både blant studenter og ansatte. En viktig del av pilotprosjektene har derfor vært å informere studentene om mulighetene for å søke om fritak. HiOA og HiT har gitt informasjon via faglærer, som også har veiledet studentene som har vist interesse for prosessen. I løpet av denne første fasen har studentene klargjort om de ønsket å delta eller ikke.

Vox har også erfart i arbeidet med veiledningen at institusjonene ikke hadde så mye kunnskaper om muligheten for fritaksvurderinger og hvordan de kan gjennomføres. Vox mener det er svært viktig at studentene får god og relevant informasjon om hensikt, kriterier, prosedyrer og hva som forventes av dem knyttet til en fritaksvurdering.

Både HiOA og HiT ga studentene veiledning når de skulle fremskaffe dokumentasjon. Begge pilotprosjektene rapporterte at faglærerne bisto studenten med å konkretisere kriteriene de måtte oppfylle slik at de kunne utarbeide relevant dokumentasjon til søknaden. I prosedyren beskrevet i pilotprosjektet ved NTNU og HiST ble det også trukket frem at saksbehandler og faglærer bisto studenten med å konkretisere hva som krevdes av dokumentasjon til søknaden.

Vox mener det er viktig å bistå studenten med veiledning i denne fasen av fritaksprosessen, både for å kvalitetssikre at studenten finner frem relevant dokumentasjon og motivere studenten til å fullføre dokumentasjonsarbeidet.

Faglærer eller klasselærer har hatt en sentral rolle i saksbehandlingen i disse pilotprosjektene. Det kan tyde på at faglærer eller klasselærer også har hatt en administrativ rolle og kan ivareta både faglige og administrative oppgaver. Det er ellers grunn til å tro at faglærer eller klasselærer samspiller med administrasjonen om saksbehandling av søknadene.

Faglærer og klasselærer i pilotprosjektene har også hatt en sentral rolle i vurderingen av fritakssøknaden. Vurderingskriteriene har variert med hvilket fag det dreier seg om. HiOA og NTNU og HiST brukte kriteriene fra programplan og rammeplan for yrkesfaglærerutdanninger

og UiN og HiT brukte kriterier relevante for utdanningen i henholdsvis barnehagelærerutdanning og vernepleie.

Mens NTNU, HiST og HiOA vurderte stort sett skriftlig dokumentasjon, gjennomførte HiT også en samtale i tillegg til å vurdere skriftlig dokumentasjon.

Vurderingskriterier og vurderingsmetoder vil variere etter hvilket fag det dreier seg om. Samtlige av pilotprosjektene opplevde det som svært krevende å sette opp gode kriterier og å få god nok dokumentasjon fra studentene som grunnlag for fritaksvurderingene.

Vox anser det som nødvendig å arbeide kontinuerlig med utforming av kriterier og utvikling av metoder slik at fritaksvurderingene gjøres på rett grunnlag.

Prosjektene har også hatt noe ulike rutiner knyttet til å foreta vedtak. Ved samtlige av pilotprosjektene var faglærer eller klasselærer sentral i å foreta vedtak om fritak. HiOA har i tillegg latt Utvalg for studentsaker fatte endelig vedtak om fritak, som deretter formidles og journalføres av administrasjonen eller klasselærer.

Vox mener det kan være god praksis å la et formelt organ, for eksempel Utvalg for studentsaker, fatte vedtak om fritak basert på realkompetanse. Saksbehandlingen blir derved åpen og lett å få innsyn i. I tillegg vil utvalget kunne opparbeide en faglig trygghet ved å vurdere flere søknader, noe som kan bidra til likeverdig behandling av søkerne.

Prosjektene har utarbeidet rutiner for fritaksvurderinger som bidrar til å konkretisere og tydeliggjøre intern praksis. Rutinene er i tråd med prosessen beskrevet i veiledningen og presiserer samtidig hva som er praktisk utfra lokale forhold.

Vox mener gode rutiner bidrar til god kvalitet. Gode rutiner vil også gjøre informasjonsarbeidet lettere. Et innvilget fritak som er forankret i tydelige rutiner og godt begrunnet i et formelt dokument, viser utenforstående at vurderingen har høy kvalitet og er troverdig.

6.1 Felles utfordringer

Alle de fire pilotprosjektene hadde studenter i praksisbaserte utdanninger som målgrupper. Både innen yrkesfaglærerutdanning, vernepleierutdanning og barnehagelærerutdanning er utøvelse av yrkespraksis en vesentlig del av utdanningen. Vurdering av fritak basert på realkompetanse passer muligens spesielt godt for studenter som har mye praktisk yrkeserfaring, siden det også er etterspurt som læringsutbytte i utdanningen.

Alle pilotprosjektene hevdet likevel at det er utfordrende å vurdere realkompetanse opp mot kriterier som var beskrevet i læringsutbyttebeskrivelsene for faget. Pilotprosjektene kommenterte at det var krevende å konkretisere gode kriterier for vurdering. De har også kommentert at det var krevende å vurdere hva som var god nok dokumentasjon fra studentene som søkte fritak. HiT kommenterte spesielt at læringsutbyttebeskrivelsene ikke godt nok beskriver hva som er forventet utbytte.

Pilotprosjektene har alle rapportert om noe intern skepsis til vurdering av fritak basert på realkompetanse, ofte begrunnet med at det tar tid og er komplisert. Alle prosjektene

kommenterte at manglende refusjon ved denne formen for studiepoengproduksjon kan være et vesentlig hinder for fritaksvurderinger. Som nevnt tidligere i denne rapporten, inneholder finansieringsmodellen for høyere utdanning tre komponenter; basisbevilgning, studentfinansiering og forskningsfinansiering.¹¹ Studentfinansieringen er basert på oppnådde resultater av undervisningen, det vil si avlagte studiepoeng og uteksaminerte kandidater. Institusjonene får per i dag ikke betalt for studiepoeng som tildeles ved fritaksvurderinger.

Hensikten med fritaksvurderinger er at studentene ikke skal få opplæring i noe vedkommende allerede kan. Samtidig må studenter og utdanningsinstitusjoner se nytten av å bruke ressurser på fritaksvurderinger. Studenten kan få kortere studietid og bruke frigjort tid til andre emner eller videre fordypning. Fagmiljøet ved institusjonene kan få en økt bevissthet om kvaliteten på egne læringsutbytter og læringsinnhold gjennom arbeidet med vurderinger av kompetanse fra andre læringsarenaer. I tillegg kan institusjonen få økt gjennomstrømming av studenter dersom fritaket fra emner frigir studieplasser som andre studenter kan benytte. Fritaksvurderinger vil også kunne gi økte inntekter til institusjonene hvis denne formen for studiepoengproduksjon ble inkludert i studentfinansieringen.

6.2 Anbefalinger

Vox ser fortsatt et stort behov for informasjon om fritaksvurderinger i høyere utdanning, både til studenter og ansatte i institusjonene. Det er viktig å få ut informasjon som bidrar til en åpen og positiv holdning til slike vurderinger.

Vox mener også det er viktig at institusjonene utvikler gode interne prosedyrer og finner frem til felles forståelse av kriterier for fritaksvurderinger.

Vox mener finansieringen i institusjonene kan være et hinder for bruk av fritaksvurderinger. Finansieringen knyttet til studiepoengproduksjon tar ikke hensyn til studiepoeng som er tildelt via fritaksvurdering. Institusjonene bruker imidlertid mye av sine faglige ressurser i fritaksvurderingene. Vox mener at et slikt fagarbeid bør kompenseres økonomisk slik at institusjonene som benytter fritaksvurderingene aktivt, ikke taper økonomisk på dette.

Vox anbefaler følgende:

- Institusjonene bør fortsette å utvikle rutiner for fritaksvurderinger, etter modell fra veiledningen og pilotprosjektene.
- Aktører i sektoren bør dele erfaringer fra arbeid med fritaksvurderinger, for eksempel via seminarer og konferanser.
- Kunnskapsdepartementet bør legge til rette for at studiepoeng produsert via fritaksvurderinger inkluderes i studentfinansieringen til institusjonene.

---

¹¹ St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - Krev din rett, kap.11.4 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/20002001/stmeld-nr-27-2000-2001-/11/4.html?id=324177>

7

Vedlegg

7.1 Eksempel på innvilgelse av søknad om fritak, HiOA

Dato: 18. desember 2013

Vår ref.: ref.
Deres ref.: ref.

Saksbehandler: Morten Isnes

Innvilgelse av søknad om fritak fra ABY1300 *Utvikling i yrkesfag og entreprenørskap* (10 sp) og ABY2100 *Basis og støttefag i yrkene* (30 sp) –

Vi viser til din søknad der du søker om fritak fra deler av bachelorutdanningen i arbeidsplassbasert yrkesfaglærerutdanning ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Søknaden gjelder emnene ABY1300 *Utvikling i yrkesfag og entreprenørskap* (10 sp) og ABY2100 *Basis og støttefag i yrkene* (30 sp).

Bestemmelser om fritak på grunnlag av realkompetanse

I henhold til forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Oslo og Akershus § 3-4 annet ledd, avgjør fakultetsstyret søknader om godskrivning og faglig godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 første ledd, som lyder

Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne lov, skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen.

Dokumentasjon av realkompetanse kan også gi grunnlag for fritak, i henhold til universitets- og høyskoleloven § 3-5 annet ledd.

Fakultetsstyret ved Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved HiOA har delegert godkjenningsmyndighet for godskrivingsaker til Utvalg for studentsaker ved Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved HiOA.

Vurdering av fritak fra ABY1300 Utvikling i yrkesfag og entreprenørskap (10 sp) og ABY2100 Basis og støttefag i yrkene (30 sp)

Din realkompetanse har i samtale med fagansvarlig vært drøftet og vurdert i lys av læringsutbyttebeskrivelsene i rammeplanen for yrkesfaglærerutdanningen og de emner du søker fritak for i programplanen for Arbeidsplassbasert Yrkesfaglærerutdanning (ABY). I tillegg er realkompetansen drøftet og vurdert opp mot læringsutbyttebeskrivelsene for de fire fagene i studiet: yrkesfaglig bredde, yrkesfaglig dybde, yrkespedagogikk og yrkesdidaktikk, i programplanens vedlegg.

Yrkesfaglig bredde: Din yrkesfaglige breddekompetanse, i form av utdanning som lydtekniker og yrkeserfaring som lysmester, billedprodusent, fotograf, regissør og filmproduksjon, samt erfaring fra tillitsverv i utdanningsdirektoratet og som fagekspert i eksamensnemnd, vurderes å ha et omfang og nivå, som tilsvarer og går utover innholdet og læringsutbyttebeskrivelsene i emnene det søkes fritak for.

Yrkesfaglig dybde: Din dybdekompetanse, i form av relevant ledererfaring i mer enn to år innbefattet faglig og personalledelse, vurderes å ha et omfang som tilsvarer og går utover innholdet og læringsutbyttebeskrivelsene i emnene det søkes fritak for.

Utvalg for studentsaker ved fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier har på denne bakgrunn innvilget din søknad om fritak fra ABY1300 Utvikling i yrkesfag og entreprenørskap (10 sp) og ABY2100 Basis og støttefag i yrkene (30 sp)

Eventuelle fritak for arbeidskrav, deriblant deltakelse på undervisning, gruppeoppgaver etc. avklares med fagansvarlig for studiet.

Merk: På grunn av studiets organisering, der bredde, dybde, pedagogikk og didaktikk er integrert i de fleste emnene, kan du bli pålagt å utføre enkelte arbeidskrav knyttet til pedagogikk, didaktikk, bredde og dybde til tross for at du har fått fritak for dette.

Du gjøres oppmerksom på at du har rett til å se sakens dokumenter etter forvaltningsloven §§ 18 og 19. Du gjøres videre oppmerksom på at du har anledning til å klage på vedtaket i tråd med forvaltningsloven § 28. Skriftlig klage skal fremmes innen 3 uker etter at vedtaket er mottatt.

Med vennlig hilsen,

Med hilsen

Grethe Syvertsen

Rådgiver/Koordinator team eksamen

Morten Isnes

Rådgiver

7.2 Omslagsark for realkompetansevurdering, HiT

OMSLAGSARK FOR DEG SOM SØKER OM REALKOMPETANSE FOR FRITAK INNENFOR ET ELLER FLERELÆRINGSUTBYTTE OMRÅDER.

Skal leveres inne Fredag,,,,,,,,,,,,, 2012 til
Merk konvolutten: realkompetansevurdering for fritak , helseemnene.

Har du spørsmål om utfylling av dette omslagsarket, kan du ta kontakt med:
høgskolelektor Inger Nordlund tlf: 97070829 eller
høgskolelektor Fred Tore Henriksen tlf 97599073

Navn:.....

Adresse:.....

Fødselsnr:.....

Tlf:..... Mobiltf:.....

Arb.sted/nærmeste leder:

Navn:.....

Tlf:..... Mobiltf:.....

Hvis det ikke blir nok plass i omslagsarket, kan du bruke et eget ark. Ta gjerne en kopi av omslagsarket før du sender det fra deg.

Søker om realkompetansevurdering for fritak av følgende læringsutbytte. Og arbeidskrav.. Se vedlegg.

1.KARTLEGGING AV TIDLIGERE UTDANNING

Her fører du opp utdanning/kurs og legger ved vitnemål, kursbevis, sertifikater eller annen dokumentasjon.

Utdanning fra tidligere år sendes med dette omslagsarket.

Skole/Institusjon og type utdanning/kurs	Fra dato	Til dato	Vedlegg nr.	.	Skal fylles ut av høgskolen

2. YRKESPRAKSIS OG ULØNNET ARBEID

2. YRKESPRAKSIS OG ULØNNET ARBEID

Her fører du opp all arbeidserfaring inkludert førstegangstjeneste og sivilt tjenestebevis eller annen attest fra arbeidsgiver, ligningskontor eller annen offentlig myndighet, militært etter sivilt tjenestebevis, bostedsbevis.

Opplæring og utøvelse av spesielle prosedyrer, ansvar for et eller flere arbeids oppgaver, annet

Arbeidssted og type arbeid	Fra dato	Til dato	Timer pr uke	Ant mnd	Vedlegg nr	Skal fylles ut av høgskolen

3. ORGANISASJONSARBEID

Her fører du opp arbeid/tillitsvern i frivillige organisasjoner. Arbeid som lønnet tillitsvalg føres opp under yrkespraksis.

Organisasjon og type arbeid/vern	Fra dato	Til dato	Vedlegg nr	Skal fylles ut av høgskolen

4 Din begrunnelse for realkompetansevurdering

Hva er din begrunnelse for oppnådd læringsutbytte og fritak fra arbeidskrav. Se punkt 1 og 2.

Din motivasjon:	Skal fylles ut av høgskolen

5. EGENVURDERING . Læringsutbyttebeskrivelser opp mot undervisningsplaner i din tidligere utdanning. Begrunn samsvar og områder som fraviker.

Din egenvurdering:	Skal fylles ut av Høgskolen

7. UNDERSKRIFT

Jeg er selv ansvarlig for at de innsendte dokumenter er riktig og vet at uriktige eller misvisende opplysninger kan føre til at jeg mister retten til realkompetansevurdering av fritak i et eller flere læringsutbyttebeskrivelser og arbeidskrav i helseemnene.

Sted:..... Dato:.....

.....
Underskrift

8. FULLMAKT

Jeg gir med dette Høgskolen i Telemark rett til å innhente relevante opplysninger fra mine referenter, bla din arbeidsgiver.

Sted:..... Dato:.....

.....
Underskrift

Vedlegget viser hvilke arbeidskrav studenten kan søke fritak for..
Deretter skal det aktuelle arbeidskravet knyttes opp mot aktuelt læringsutbytte.
Proessen er tenkt å tydeliggjøre at det er læringsutbytte som skal realkompetansevurderes for fritak.

1. Arbeidskrav/vurderingsoppgave

Følgende arbeidskrav som kan realkompetansevurderes for fritak:		Sett kryss for hvilke arbeidskrav som skal realkompetansevurderes for fritak:
<p>Arbeidskrav 1.Kode 061-E6A1 Sykdomslære</p> <p>Sykdomslære er en sentralt emne i vernepleierutdanningen. Det er viktig for vernepleieren å vite hvordan ulike sykdommer påvirker kroppen, hvilke behandlingsmuligheter som finnes og hvordan både sykdom og behandling kan virke inn på pasienten/bruker sin hverdag. Velg ut en diagnose og beskriv årsak, symptomer og behandling</p> <p>Læringsgruppen utarbeider et notat (min 1000 ord) som de tar med seg inn til seminaret torsdag 14 november. Notatet blir grunnlag for dialogen blant seminardeltagerne.</p> <p>I etterkant av seminaret leveres notat og nærvær skjema inn I gruppemappen i Fronter.</p>	Læringsutbytte beskrivelse nr:	

<p>Arbeidskrav 2.Kode 061-E6A2</p> <p>Kunnskaper om psykisk helse og ruslidelser er sentralt i vernepleierutdanningen., hvilke behandlingsmuligheter som finnes og hvordan både sykdom og behandling kan virke inn på pasienten/bruker sin hverdag. Velg ut en diagnose/lidelse/tilstand og beskriv mulige årsaks faktorer, typiske symptomer og</p>			
<p>Læringsgruppen utarbeider et notat (min 1000 ord) som de tar med seg inn til seminaret torsdag 5 des. Notatet blir grunnlag for dialogen blant seminardeltagerne.</p>			
<p>Vurderingsoppgave 6. Kode 061-E6V1</p> <p>5 timers individuell prøve: grunnlagskunnskap i helsearbeid m/tilsyn. Ingen hjelpemidler Gradert karakter.</p>	<p>2. Du skal servere denne pasienten frokost.</p>		
<p>■ Vurderingsoppgave 061-E7 Individuell prøve i farmakologi og legemiddelregning</p> <p>Vurderingsoppgave 061-E7 består av en 4 timers individuell prøve under tilsyn i farmakologi og legemiddelregning. Bestått/ikke bestått.</p> <p>Prøven er to-delt: Del 1 er i farmakologi og medikament håndtering Del 2 er legemiddelregning.</p> <p>Bestått prøve tilsvarer 7 studiepoeng</p>	<p>Gjør rede for hvordan du vil planlegge og utføre spisesituasjonen. Hvilke hensyn må du ivareta når du serverer måltidet. Vurder bruk av hjelpemidler. Hvilke hensyn må du ivareta når du avslutter måltidet.</p> <p>For begge prosedyrene må du ha fokus på kommunikasjon, samhandling og pasientens ressurser. Spørsmålene skal være besvart og begrunnet med referanse til studiets pensum (med spesielt vekt på emne 6 og emne 7).</p> <p>Omfang: 1500 ord.</p>		
<p>Arbeidskrav 1. ■ Arbeidskrav 061-E7 A1 Stell av pasient i seng og spisesituasjon Kvinne med høyresidig lammelse. Kan ikke bevege høyre arm og høyre ben. Har svelgproblemer. Taleforstyrrelser i form av afasi. Er inkontinent for urin. Kvinnen er sengeliggende.</p> <p>1. Gjør rede for hvordan du vil planlegge og utføre et godt stell. Beskriv gjennomføringen av prosedyren. Hvilket utstyr trenger du. Hvilke hygieniske prinsipper bør følges.</p>	<p>Arbeidskrav 2 ■ Arbeidskrav 061-E7 A2 Ferdighetstest i pleie- og omsorgsprosedyrer Arbeidskrav 061-E7 A3 er en individuell praktisk test i studentenes kunnskaper og ferdigheter innenfor pleie- og omsorgsprosedyrer. Arbeidskravet skal både teste kunnskaper, holdninger og ferdigheter i og omkring prosedyren som utføres, og studenten skal kunne forklare hvorfor prosedyren gjennomføres. Det forventes at studentene i sin praktiske gjennomføring av prosedyren viser forståelse for tjenestemottakers rett til selvbestemmelse, etiske dilemma og kulturelle og juridiske rammer i vernepleiefaglig arbeid.</p> <p>NB! Nærvarsregistrering (Arbeidskrav 061-E7 A2) må være godkjent for at studenten skal kunne framstille seg for ferdighetstesten.</p> <p>. Bestått test tilsvarer 7 studiepoeng</p> <p>Vurderingskriterier for ferdighetstest i pleie- og omsorgsprosedyrer. Studenten planlegger, utfører og teoretisk begrunner en gitt pleieferdighet på en tilfredsstillende måte:</p>		
	<p>VURDERINGSOPPGAVE 061- E8 V1 Emnekode 061-E8: Helserettet vernepleiefaglig arbeid og rehabilitering. Individuell besvarelse. Bestått/ikke bestått.</p>		

<p>Omfang 4000 ord</p> <p>OPPGAVETEKST</p> <p>Vurderingsoppgave E8 skal ta utgangspunkt i en helsefaglig utfordring i studentens erfaring fra praksis. Utfordringen skal være av en karakter som engasjerer studenten både faglig og etisk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beskriv konkret en helsefaglig utfordring i praksis som engasjerer deg spesielt. • Formuler noen spørsmål i tilknytning til ditt valg av fokus, og presiser en bestemt problemstilling. • For å kunne belyse problemstillingen din må du gjennomføre en kartlegging. Begrunn valg av kartleggingsmetode(er) og beskriv hvordan du vil gjennomføre kartleggingen. • Drøft kartleggingen. Hva forteller kartleggingen deg, hvor godt beskriver kartleggingen situasjonen og hva har du fått vite i forhold til problemstillingen din? • Sett opp forslag til mulige målområder. • Sett opp forslag til tiltak som kan føre fram til måloppnåelse. <p>\ Evaluering av tiltak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lag en konklusjon i forhold til oppgavens tema og problemstilling. Dersom konklusjonen åpner for nye spørsmål, skal du skissere og begrunne hva som det er ønskelig å arbeide videre med. 			
<p>Arbeidskrav 1 (E8-A1)</p> <p>Godkjenning av praksis (jfr. pkt. 10 Rammebetingelser for praksisstudiene). Etter gjennomført/evaluert praksisstudier leverer studenten evalueringsrapport m/nærverrsregistrering (signert av student og veileder) til høyskolen v/servicekontoret.</p>			
<p>Arbeidskrav 2 (E8-A2)</p> <p>Godkjenning av læringskontrakt og læremål. Studentens læringskontrakt og læringsmål leveres i innleveringsmappe i Fronter. Frist innlevering: Fredag 8 november 2013 kl. 13:00</p> <p>Studenten skal med utgangspunkt i emneplan konkretisere eget læringsutbytte for praksisstudiet. Studentens læringsutbytte formuleres i læringskontrakten/læringsmål mellom student, veileder og praksissted. Se vedlegg skjema læringskontrakt og skjema læringsmål</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studentens læringskontrakten skal inneholde opplysninger om arbeidstid, tid for oppstartsamtale, veiledning i praksis, tidspunkt for halvtids- og heltidsevaluering. • Studentens læringsmål for praksisstudiet lages i utgangspunktet for hele perioden, men kan justeres underveis. Læringsmål settes opp i samarbeid med veileder. Læringsmålene blir evaluert både ved halvtidsevaluering og heltidsevaluering og forventes brukt aktivt i forhold til veiledning i praksis. 		<p>veiledning i praksis.</p>	
<p>Arbeidskrav 3 (E8-A3)</p>		<p>Arbeidskrav 3 (E8-A3)</p> <p>Godkjenning av aktivitetstiltak i praksis. Dokumentasjon fra gjennomført aktivitetstiltak i praksis leveres i innleveringsmappe i Fronter. Frist innlevering: fredag 13. desember kl. 13:00</p> <p>Studenten skal i løpet av en dag i praksis gjennomføre en aktivitet (velferdstiltak) for en bruker (evt. gruppe med brukere). Gjennomføringsplanen for aktiviteten dokumenterer studenten i et notat på 600 ord (+/- 10%) som beskriver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mål/hensikt med aktiviteten • den praktiske/metodiske gjennomføringen av aktiviteten • avslutning/evaluering av aktiviteten. 	

2. Helsefagemnene. Læringsutbyttebeskrivelse for emne 6, emne7 og emne 8.
 Se hvilke arbeidskrav du søker skal realkompetansevurderes. Hvilke læringsutbyttebeskrivelse vil dette dekke?

Læringsutbytte i emne 6 er at studenten har:	Ber om realkompetanse vurdering i innenfor følgende læringsutbytte	Attestasjon	vedlegg	studiepoeng
Har kunnskap om sammensatte og omfattende funksjonsnedsettelse i livsløpsperspektiv.	• Kan identifisere sentrale utfordringer knyttet til sammensatte og omfattende funksjonshemminger i et livsløpsperspektiv..			
Har kunnskap om kroppens oppbygging og funksjon.	Kompetanse:			
• Kan gjøre rede for helsefaglig arbeid som en sentral del av vernepleierens kompetanse.	• Kan vurdere ved hjelp av fagstoff hvordan fysiske og psykiske sykdommer oppstår, behandles og forebygges både på individnivå og samfunnsnivå.			
• Kan gjøre rede for forståelsen av kriser og krisebehandling.	har innsikt i sammenhenger mellom forebyggende arbeid og sykdom.			
• Kan gi eksempel på sentralt regelverk som gjelder på helseområdet	• Kan vurdere faglige prinsipper i planlegging, gjennomføring, evaluering og dokumentasjon av habilitering og rehabilitering			
• Kan gjøre rede for sykdom som rammer nervesystemet	Læringsutbytte i emne 7 er at studenten har:			
• Kan gjøre rede for hvilke forhold som svekker og styrker vårt immunapparat.	• har grunnleggende kunnskap om pleie- og omsorgsarbeid/prosedyrer som			
Ferdigheter:	kvalifiserer for stell av syke og mennesker med funksjonsnedsettelse			
• Kan vurdere hvordan helse på ulike måter kan tolkes og forstås.	har nødvendig kvalifikasjoner for det faglige og juridiske ansvaret som er tillagt vernepleiere på områdene farmakologi og medikamenthåndtering			
• Kan identifisere etiske utfordringer knyttet til arbeidet.	• har kunnskaper om forsvarlig førstehjelp			
	Ferdigheter			
	• kan utføre forsvarlige pleie og omsorgsarbeid/prosedyrer			
	• kan utføre forsvarlig medikamenthåndtering			
	• kan utføre forsvarlig førstehjelp			
	Kompetanse			
	• har evne til å se pleie og omsorg i et vernepleiefaglig perspektiv			

Læringsutbytte i emne 8 er at studenten: Kunnskaper				
• har kunnskap om ansvar og organisering av kommunale helsetjenester				
• har kunnskap og forståelse for tjenestemottakerens rettigheter				
har kunnskap om pleie- og omsorgsarbeid/helsefaglige prosedyrer i praksisstudier				
har bred kunnskap om vernepleierens helsefaglige ansvar				
Ferdigheter				
kan utføre grunnleggende pleie- og omsorgsarbeid/helsefaglige prosedyrer i praksisstudier				
ivaretar vernepleierens helsefaglige oppgaver og ansvar og kan dokumentere, kvalitetssikre og evaluere eget arbeid				
kan veilede brukere, pårørende og kollegaer				
kan anvende metoder for endring av ulike rammebetingelser til beste for tjenestemottakere				
Kompetanse				
•Kan identifiserer og reflekterer over etiske problemstillinger, har etisk handlingsberedskap og kan identifisere verdikonflikter				
• anvender og videreutvikler teoretisk og praktisk kunnskap i et praksisfelt som utøver helserettet vernepleiefaglig arbeid og rehabilitering				
• er bevisst hvordan personlige egenskaper inngår som en del av den profesjonelle yrkesutøvelsen				
bidrar til samarbeid om rehabilitering.				

